DOI 10.51582/interconf.19-20.01.2022.045

Шевченко Анатолій Євгенійович
доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри теоретико-правових дисциплін
Державний податковий університет, Україна

Кудін Сергій Володимирович
доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри теоретико-правових дисциплін
Державний податковий університет, Україна

Шевченко Дмитро Анатолійович
доктор юридичних наук, заступник начальника відділу поліції – начальник слідчого відділення відділу поліції (з обслуговування житлового масиву «Виноградар»)
Подільського УП ГУНП в м. Києві, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ДЖЕРЕЛЬНО-ПРАВОВОЇ БАЗИ УКЛАДАННЯ ТА РОЗІРВАННЯ ШЛЮБУ В УКРАЇНІ У XVIII – НА ПОЧАТКУ XX СТ.

Анотація. *Дана стаття присвячена дослідженню та комплексному аналізу правового звичаю як основі укладення та розірвання шлюбу в Україні XVIII – на початку XX ст. З урахуванням доктринального дослідження констатовано, що давньослов'янські уявлення про шлюб як про договір між батьками нареченого і нареченої були досить неоднозначні, адже батьківський авторитет і батьківське слово продовжувало залишатися у більшості першою і останньою умовою при вирішенні питання про укладення шлюбу, але, тим не менш, дія окремих указів, які стали прийматися у XVIII ст. стало одним з кроків, спрямованих на захист дітей від батьківського свавілля у родині. Вказано, що у XVIII ст. принципам Кормчої книги, шлюбу передували заручини – угода, під час якого батьки нареченої і нареченого домовлялися про укладення шлюбу і домовлялися про придане. Акт заручин оформлявся спеціальним записом. На випадок порушення обіцянки одружитися встановлювалася неустойка, що досягала іноді значних розмірів. Одночасно священик робив вінцевий запис, який необхідно було пред'явити під час вінчання. Для першочергового вирішення в сфері сімейно-шлюбних відносин Петром I було обрано два завдання: позбавлення окремих застарілих пережитків зобов'язань у сфері майна та ліквідація релігійної обов'язковості церковних доручень. Акцентовано увагу на тому, що саме метричні книги були аж до XX ст. на українських землях були єдиним достовірним*

джерелом встановлення року народження, числа народжених та померлих, наявності факту вінчання і кількості раз вступу однією особою в шлюб і без них неможливо було дотримання цілого ряду умов укладення шлюбу. Тому парафіяльні священики не поспішали міняти свої звички, і у XVIII ст. з'явилися обставини, які породжували відступ від основного правила укладення шлюбу – церковного вінчання.

Ключові слова: *шлюб, сім'я, шлюбно-сімейні відносини, сімейні правовідносини, подружжя, майнові права подружжя, немайнові права подружжя, майнові відносини подружжя.*

В умовах затвердження ключових постулатів щодо державно-управлінських перетворень на засад демократичних, правових та соціальних інститутів та ідей, проблеми шлюбно-сімейних відносин відіграють ключову роль як фундаментальний елемент державно-суспільного життя.

Сім'я є первинним соціальним осередком і джерелом відтворення соціуму, яке постає в якості виховного середовища в рамках якого формуються і закріплюються на побутовому рівні світоглядні, культурологічні та моральні основи життєдіяльності суспільства.

Процес інтернаціоналізації соціокультурних норм детермінований, перш за все, сімейною соціалізацією. Разом з тим, доводиться констатувати, що аж до теперішнього часу в історико-теоретичній юридичній науці проблемам сім'ї та шлюбу уваги приділяється явно недостатньо, а наявні роботи носять або суто галузевий, або прикладний характер.

Проблеми, що є важливими як у теоретичному, так і в практичному аспектах для осмислення предмету дослідження розглядалися у працях як сучасних українських та зарубіжних фахівців, так і науковців, зокрема такими як В. Бобровник, С. Бостан, О. Головко, В. Гончаренко, С. Гусарєв, В. Єрмолаєв, К. Добкіна, О. Зайчук, В. Іванова, О. Копиленко, С. Кудін, П. Музиченко, Н. Онищенко, В. Озель, В. Россіхін, В. Рум'янцев, А. Рогожин, О. Святоцький, Н. Толкачова, І. Усенко, А. Чайковський, А. Шевченко, О. Шевченко, О. Явор, О. Ярмиш та ін. В той же час, не дивлячись на сталий науковий інтерес до вказаної проблематики, опрацювання та виокремлення правових засад укладення та розірвання шлюбу в Україні у XVIII – XX ст. належить до малодосліджених тем.

Особливостями сімейних правовідносин в даний час, що дозволяють виділити їх в окрему групу цивільно-правових відносин, є такі: вони є чітко особистими, невідчужуваними від учасника, саме тому у них недопустима заміна учасника іншою особою, за своїм характером є досить відносними правовідносинами (уповноваженим особам протистоять зобов'язані), в переважній більшості права учасника є одночасно його обов'язками, а майнові відносини є похідними від особистих.

Варто зауважити, що із прийняттям нового законодавства втратили своє значення деякі відмінні ознаки сімейних відносин, які існували у досліджувані хронологічні рамки, зокрема їх імперативне регулювання, неможливість учасників сімейних правовідносин змінювати свої права і обов'язки в договірному порядку, неможливість застосування майнових санкцій за порушення виконання сімейних обов'язків, обов'язкова спільність подружнього майна. Сімейні взаємовідносини були і залишаються ядром всіх правових систем: можна уявити існування держави без інших громадських утворень, але без сім'ї, без союзу чоловіка і жінки і без регулювання їх майнових відносин – навряд.

Видова класифікація сімейних правовідносин може здійснюватися за різними підставами, за суб'єктним складом сімейні правовідносини діляться на ті, які складаються з двох (подружні) або трьох учасників (між батьками і дитиною); залежно від підстав виникнення і суб'єктивного складу сімейні правовідносини поділяються на такі види: шлюбні (подружні) правовідносини, в основі яких лежить шлюб і учасниками яких є подружжя (в тому числі і колишнє подружжя), батьківські правовідносини, які складаються між батьками і дітьми, а також між самими батьками дитини, правовідносини, які прирівняні до батьківських повністю (відносини між усиновителями і усиновленими).

Сімейні правовідносини можуть бути абсолютними і відносними. Більшість сімейних відносних правовідносин пов'язують двох конкретних суб'єктів, один з яких має право, а інший несе відповідний обов'язок. Абсолютні відносини практично не зустрічаються в сімейному праві, але

існують абсолютні права з деякими ознаками відносних правовідносин. Майнові відносини подружжя щодо третіх осіб виступають як абсолютні, а в стосунках між подружжям як відносні.

Найчастіше сімейні правовідносини є відносними і відносними з абсолютним характером, до першої групи входять відносні правовідносини, що не володіють ознаками абсолютної охорони (наприклад, немайнові особисті права, які виникають у подружжя на основі шлюбу і стосуються тільки щодо другого з подружжя, до цієї ж групи входять і аліментні зобов'язання), а до другої – право батьків на виховання дітей, яке є відносним тому, що звернено лише до дитини. Відносно всіх інших осіб це право носить абсолютний характер, якщо тільки батько не зловживає цим правом.

Слід зазначити, що давньослов'янські уявлення про шлюб як про договір між батьками нареченого і нареченої були досить неоднозначні, адже батьківський авторитет і батьківське слово продовжувало залишатися у більшості першою і останньою умовою при вирішенні питання про укладення шлюбу, але, тим не менш, дія окремих указів, які стали прийматися у XVIII ст. стало одним з кроків, спрямованих на захист дітей від батьківського свавілля у родині [1, с. 93].

У XVIII ст. принципам Кормчої книги, шлюбу передували заручини – угода, під час якого батьки нареченої і нареченого домовлялися про укладення шлюбу і домовлялися про придане. Акт заручин оформлявся спеціальним записом. На випадок порушення обіцянки одружитися встановлювалася неустойка, що досягала іноді значних розмірів. Одночасно священик робив вінцевий запис, який необхідно було пред'явити під час вінчання. Для першочергового вирішення в сфері сімейно-шлюбних відносин Петром I було обрано два завдання: позбавлення окремих застарілих пережитків зобов'язань у сфері майна та ліквідація релігійної обов'язковості церковних доручень.

Для вирішення поставлених Петром I завдань був розроблений і прийнятий спеціальний указ, відповідно до якого заручини тепер мали відбутися незадовго до шлюбу, як це було раніше, а за шість тижнів до вінчання. Однак, якщо наречений обручив собі наречену неблагообразну або

згубну, пошкоджену, може від неї бути вільний [2, с. 9].

Діюче законодавство дозволяло розірвати доручення, якщо наречений заздалегідь не знав про фізичні вади або погане здоров'я своєї нареченої, а після заручення і ближчого знайомства вона йому не сподобалася. Можливість розірвання заручин була продиктована життєвими реаліями: адже часто заручалися зовсім незнайомі один одному люди, і замість кривої, кульгавої або рябої нареченої на оглядинах показували або її красиву сестру, або служницю [3, с. 19].

Навіщо ж тоді слід було зберігати Указом процедуру заручин і ще встановлювати шеститижневий проміжок між ним і шлюбом? Цього вимагала епоха: до заручин молоді люди могли зовсім не знати один одного, після заручення громадські звичаї того часу дозволяли більшу свободу спілкування між нареченим і нареченою. Саме в цей півторамісячний період між ними могли встановитися особисті симпатії чи антипатії.

У першій чверті XVIII ст. особи різної статі отримали можливість пізнавати один одного і без заручення, зокрема, за допомогою впровадження асамблей, на яких могли бути присутніми і жінки вищого стану [4, с. 8]. Це нововведення створювало умови для реалізації указу про свободу вибору при укладанні шлюбу [5, с. 11].

В архівних матеріалах вказувалося, що приємно бувши невільницями в будинках своїх, користуватися всіма привілеями суспільства, прикрашати себе шатами і уборами [6, с. 16]. Але зміни в суспільному житті відбувалися не одразу, вказувалося, що на асамблеях дами завжди сидять окремо від чоловіків, так що з ними не тільки не можна розмовляти, але не вдається майже сказати і слова: коли не танцюють – все сидять, як німі, і тільки дивляться один на одного [7, с. 102].

Проте, вже в другій половині XVIII ст. картина суспільного життя змінилася до протилежної крайності. М. Ф. Владимирський-Буданов відмічав, що звичаї дійшли «до громадської розбещеності» [8, с. 109]. ... відімкнув терема і широко відкрилися гостинні асамблеї з неодмінною участю жінок, з танцями на іноземний манер, взаємними обіймами і обов'язковими

поцілунками. У незвичних костюмах, в тісних корсетах, з фіжмами, в черевиках з каблуками, в величезних напудрених перуках, з довгими шлейфами жінка тільки перший час відчувала себе не зовсім авантажно [9, с. 200].

Молодь вищих верств «охопила пристрасть до танців і нестримного флірту». «Вміти подобатися» – ось що стало ідеалом жінки. Дівчинкою її навчали танців, стрибання на балах, дівчиною вона ловить себе чоловіка і вже дамою до смерті стрибає на балах [10, с. 8]. В таких умовах вже не було чого турбуватися про те, що молоді люди до шлюбу могли не знати один одного в обличчя.

У 1774 р. на українських землях, які знаходились у складі Російської імперії, навіть була зроблена спроба повернути заручинам їх колишню канонічну строгість: всі справи про розірвання обручення пропонувалося подавати через Синод на «високий розсуд». Знову з'явилися всі колишні труднощі переходу від заручин до шлюбу, але такий порядок утримався недовго і вже у 1775 р. існування заручення, як окремого акту, було знищено указом Синоду [11, с. 2].

Процедура підготовки до вінчання змінилася мало. Продовжував зберігати свою силу обшук. Священик сповіщав своїх парафіян про майбутній шлюб під час недільної чи святкової служби, яка збирала найбільше число людей, в інші дні зайнятих невідкладними справами. Мета такого оголошення – поставити прихожан до відома про майбутнє вінчання як про важливу подію в житті парафії. При цьому священик чекав від будь-якого парафіянина інформації про нареченого і наречену, що свідчить про перешкоди до укладення шлюбу.

Оголошення здійснювалося тричі, тому називалося триразовою публікацією: священик повинен був через перші три неділі при закінченні літургії і при усьому тодішньому народному зібранні сповіщати, що такий і така бажають в законний шлюб вступити, і ще з їх батьків, родичів і свояків, або ж і зі сторонніх людей знають якусь до шлюбу їх перешкоду або обставини, то про те священику негайно, а щонайменше не пропускаючи

вищезазначених на це повідомлення або публікацію певних трьох тижнів знати дати [12].

Якщо в результаті проведення обшуку обставини, що перешкоджають шлюбу, виявлені не були, священик призначав вінчання. Для вінчання була потрібна вінцева пам'ять. Розмір вінцевого мита у другій половині XVIII ст. було збільшено удвічі, але його уніфікації не було, адже суми залежали від традицій єпархії і коливання ринкових цін. У окремих єпархіях, наприклад, якщо вступали в перший шлюб брали шість копійок, але така сума могла становити й вісімнадцять копійок.

Порядок укладення церковного шлюбу на території України у складі Російської імперії у XIX ст. був закріплений й світським законодавством і введений у дію 1840 – 1842 рр. Норми, що регулювали шлюбно-сімейні відносини, містилися у першій частині Зводу законів ще з 1832 р. під назвою «Звіт законів цивільних». Цей нормативний документ складався з семи книг, який ділився на розділи, глави, відділення.

Книга перша регулювала сімейні права та обов'язки і включала в себе три розділи: перший – «Про шлюб», другий «Про союз батьків та дітей, про родинний союз», третій «Про сімейну опіку та піклування».

Заслуговує на увагу першій розділ «Про шлюб», оскільки в ньому закріплено правові підстави шлюбу, порядок вступу у шлюб, підтвердження шлюбу, норми про визнання шлюбу недійсним, припинення і розірвання шлюбних відносин. Причому перші три глави регулювали порядок укладання шлюбу відповідно до релігійної приналежності наречених [13, с. 20].

Визначено що вінчання є єдиною законною формою укладення шлюбу. Крім того, законний шлюб між приватними особами належало засвідчувати у церкві за особистої участі цих осіб у дні та години для цього відведені за присутності двох або трьох свідків сукупно із обрученням та за правилами та обрядами Православної Церкви (ст. 31).

Але був передбачений виняток, коли дозволялося здійснювати вінчання поза церквою, у тих тільки випадках, якщо за обставинами немає можливості здійснити вінчання у приміщенні церкви. Також законом встановлювалося, що

відомості про укладення шлюбу повинні заноситися до метричних книг, що були запроваджені в Росії з 1702 р. [14, с. 28].

Особливе місце у Зводі законів Російської імперії займала низка указів, якими було визначено мінімальний вік осіб, котрі могли брати шлюб. Дотримання правил стосовно заборони таких шлюбів свідчить про те, що були випадки їх порушення. Причому правила порушувались і через матеріальну зацікавленість, і через незнання законів, і під тиском. Так, шлюбний вік визначався з 18 років для чоловіка, з 16 років для жінки. Особам старшим 80 років брати шлюб заборонялося (ст. 4 кн. I т. X).

Заборона укладення шлюбів особами похилого віку тим більше ставала актуальною, коли існувала практика укладення вкрай непропорційних за віком шлюбів, про що було засвідчено у Синодському указі 1775 р.: «…в противность законам Божиим, в летах между собою весьма несходственных вступают в брак, через что бывают несогласия и просьбы о разводе» [15, с. 111-123]. Священики, що здійснювали обряд вінчання за таких умов, позбавлялися сану, а шлюб згідно церковних законів повинен був визнаватися недійсним.

Світське законодавство так само закріплювало право вільного та невимушеного вступу у шлюб. У результаті кодифікації українського права в Кодексі 1743 р. «Права, за якими судиться малоросійський народ» було закріплене право як чоловіка, так і жінки на вільне одруження (арт. 2 гл. 10). Крім того, Кодекс 1743 р. надавав право дітям або погодитися на шлюб, або відмовитися (арт.1 гл.10). Звід законів Російської імперії також узаконив необхідність вільного волевиявлення наречених під час укладення шлюбу (ст. 12 ч. 1 т. X) [15, с. 111-123].

В XIX ст. сформовано практику, згідно з якою, якщо не було офіційної заборони батьків на шлюб певної особи, то вважалося, що є їхня згода, і шлюб укладався. Існували також обставини, за яких шлюб міг укладатися без батьківського дозволу.

Це, по-перше, досягнення нареченими громадянського повноліття (21 року), якщо батьки або опікуни, зловживаючи своєю владою, «не пекутся о браке их».

По-друге, за рішенням Святійшого Синоду від 28 жовтня 1842 р., дітям розкольників, що прийняли православ'я, дозволялося укладати шлюб за православними канонами, не випитуючи дозволу батьків, якщо вони дадуть обітницю, що будуть самі неухильно перебувати в православ'ї та виховувати своїх дітей згідно із законами цієї релігії.

І, по-третє, існував виняток для дівчат, зокрема, що мешкали в Полтавській і Чернігівській губерніях: вони мали право домагатися у судовому порядку надання дозволу на шлюб, якщо їхні батьки або опікуни перешкоджали їм у бажанні вийти заміж, маючи на меті утримати у своєму управлінні належне повнолітній дівчині майно [15, с. 111-123].

Не можна обійти увагою таку умову для укладення шлюбу, як дозвіл поміщика (пана), а для військових – дозвіл полкового командира. Такі дозволи на укладення шлюбу зовсім не пов'язані із канонічними нормами, а були встановлені нормами світського права. Основна мета таких дозволів, з точки зору шлюбного права – контроль над дотриманням принципу моногамії.

На українських землях до XVIII ст. селяни могли вільно змінювати місце проживання. Проте з 1738 р. російський уряд заборонив перехід селян між Слобідською Україною, Гетьманщиною та Росією, а в 1763 р. Катерина II остаточно підтвердила заборону переходу кріпаків. Крім того, у 1742 р. було заборонено українцям одружуватися з кріпосними дівчатами та жінками.

Дозвіл на шлюб з метою контролю над моногамією вимагався не лише від селян. Згода на шлюб полкового командира для військовослужбовців була запроваджена у Морським регламентом (5 квітня 1722 р.). Святіший Синод Указом від 29 липня 1783 р. підтвердив заборону вінчати військових без отримання письмових свідоцтв від полкових командирів.

Згодом з'явилося полкове духовенство. А Указом Синоду від 13 травня 1798 р. було встановлено, що парафіяльні священики, у тому числі Київської єпархії, продовжували вінчати «полкових чинов без всякого ношения и позволения полковых командиров». Тому для уникнення випадків багатошлюбності, «справясь прежде с полковими списками, не имеет лик то в живых жены?», дозволялося вінчати військових виключно полковим

священикам, а парафіяльні усувалися від освячення таких шлюбів.

У XIX ст. принцип моногамії подружжя так само набув нового захисту з боку світського законодавства. Вже у 1812 р. з'явився сенатський указ «О признании браков солдатських вдов, совершенных без надлежащего удостоверения о смерти мужей их незаконными, а детей в сих вторых браках прижитых принадлежащими воинскому ведомству» [16].

Звід законів Російської імперії також містить заборону вступати в шлюб при наявності дійсного шлюбу (с. 20, ч.1, т. X). Святішим Синодом було видано ще ряд указів, якими підтверджувалася заборона укладення шлюбу без дозволу військового командування та посилено контроль над виконанням цих приписів.

Але функції полкових командирів зводилися лише до засвідчення, що немає перешкод для укладення шлюбу. Таке тлумачення було надане Синодом в Указі від 18 червня 1806 року.

Для спрощення процедури контролю над сімейним станом військових, які звільнялися, у 1834 році (а для нижніх чинів морського відомства у 1836 р.) були запроваджені спеціальні білети, де священики підчас вінчання повинні були позначати, де, коли і з ким був укладений шлюб, а у 1861 року дозволили одружуватися військовим під час відпусток.

Законодавчого закріплення набула й заборона вступу у шлюб осіб, що не мали здорового розуму з народження, непридатних ні до навчання, ні до служби (Указ від 6 квітня 1722 р.) [17]. Також за ст. 217, 218 Уставу Духовних Консисторій такі шлюби визнаються недійсними. Пізніше у Зводі законів Російської імперії також була закріплена відповідна норма (ст. 5 кн. I т. X).

Шлюби осіб, нездатних до шлюбного співжиття, згідно Зводу законів Російської імперії та Уставу Духовних Консисторій не заборонялися, проте, після закінчення трирічного строку після його укладення, дозволялося розлучення з цієї причинити [18, с. 250].

Стосовно духовного споріднення церква із плином часу ставилася поступово лояльніше. У XIX столітті таке споріднення при укладенні шлюбів вже до уваги не бралося. Так, указом Святішого Синоду від 19 січня 1810 р.

заперечувалися відносини духовного споріднення між хрещеними батьками та хрещениками, а також між дітьми хрещених батьків і хрещениками. Синодським указом 1837 р. заперечувалася спорідненість між кумом і кумою, а указом 1873 р. навіть дозволяється укладення шлюбу між хрещеними батьками та хрещениками різної статі.

Відповідно до шлюбів православних з іновірними, то у XIX столітті з'явилося узаконення, яким дозволялися шлюби православних виключно з особами римсько-католицького та лютеранського віросповідання. Саме на цій підставі Духовною Консисторією у 1904 р. було заборонено священику Волинської єпархії вінчати особу православну з особою без певного віросповідання.

Висновки. Шлюбно-сімейні правовідносини у XVIII – XIX ст. на території України характеризувались значною сталістю і майже не змінювались протягом століть. Причому провідну роль у регулюванні шлюбно-сімейних правовідносин відіграла православна церква. Так, укладення шлюбу відбувалося за двома традиційними обрядами: законна форма укладення шлюбу, церковне таїнство вінчання та обов'язковий за правовим звичаєм обряд – весілля. Шлюб визнавався законним як що він забезпечувався додержанням відповідних умов – досягнення шлюбного віку, вільна згода наречених та благословення батьків, духовна та фізична здатність до шлюбу та ін. Світське законодавство так само закріплювало право вільного та невимушеного вступу у шлюб.

Проте з 1832 р. завдяки Зводу законів Російської імперії під назвою «Звіт законів цивільних» шлюбно-сімейні норми були систематизованими. В результаті на законодавчому рівні були закріплені правові підстави шлюбу, порядок вступу у шлюб, підтвердження шлюбу, норми про визнання шлюбу недійсним, припинення і розірвання шлюбних відносин.

Саме метричні книги були аж до XX ст. на українських землях були єдиним достовірним джерелом встановлення році народження, числа народжених та померлих, наявності факту вінчання і кількості раз вступу однією особою в шлюб і без них неможливо було дотримання цілого ряду умов

укладення шлюбу. Тому, незважаючи на те, що парафіяльні священики не поспішали міняти свої звички, у XVIII ст. з'явилися обставини, які породжували відступ від основного правила укладення шлюбу – церковного вінчання.

Список джерел:

1. Копелянская С. Е. Социально-правовая помощь матери и ребенку. Москва : Гос. изд-во мед. лит-ры, Медгиз, 1950. 244 с.
2. Костянтиноградське духовне правління, м. Костянтиноград, Катеринославського намісництва. ДАХО (Державний архів Харківської області). Ф. 1021. Оп. 1. Спр. 1.
3. Другокласний дівочий монастир, Хорошевський Вознесенський, с. Хорошеве, Харківського повіту. ДАХО (Державний архів Харківської області). Ф. 11. Оп. 1. Спр. 1.
4. Таращанське повітове поліцейське управління, м. Тараща Таращанського повіту Київської губернії. ДАКО (Державний архів Київської області). Ф. 1302. Оп. 1. Спр. 10.
5. Харківська духовне правління. ДАХО (Державний архів Харківської області). Ф. 578. Оп. 3. Спр. 2.
6. Щербатов М. М. О повреждении нравов в России. Москва : Наука, 1984. 342 с.
7. Эскин Ю. М. Очерки истории местничества в России XVI – XVII вв. Москва : Квадрига, 2009. 512 с.
8. Тимофеев В. Женщина в век фиджм и папильёна (Очерк нравов XVIII века). *Наша старина*. 1914. N. 5. С. 423-426.
9. Козырев Н. Эволюция взглядов на положение русской женщины. *Наша старина.* 1914. N. 2. С. 192-201.
10. Колекція метричних книг відділу реєстрації актів цивільного стану Ананьївського районного управління юстиції Одеської області. ДАОО (Державний архів Одеської області). Ф. 896. Оп. 1. Спр. 11.
11. Переяславське дитяче містечко Київської окружної інспектури народної освіти, м. Переяслав Київського округу. ДАКО (Державний архів Київської області). Ф. Р-1533. Оп. 3. Спр. 62.
12. Полное Собрание Законов Российской Империи: Собрание второе: С 12.12.1825 по 28.02.1881: в 55-ти томах. Санкт-Петербург : Тип. 2-го Отд-ния Собств. Е. И. В. Канцелярии, 1830-1885. URL: http://elib.shpl.ru/ru/nodes/260-polnoe-sobranie-zakonov-rossiyskoy-imperii-sobranie-vtoroe-s-12-12-1825-po-28-02-1881-v-55-ti-t-s-ukaz-spb-1830-1885?per_page=100
13. Ліпак Г. М. Структура та особливості шлюбно-сімейних норм у Зводу законів

Російської імперії 1832 р. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Серія : Юриспруденція*. 2013. № 6-3. Т.1. С. 19 - 21.

14. Петренко І. М. Православна церква і шлюбні відносини в Україні у XVIII ст. *Наукові праці історичного факультету Запорізького державного університету.* Запоріжжя: Просвіта, 2007. Вип. XXI. С. 26 - 31.
15. Шевченко А. Є., Озель В. І. Становлення та розвиток основних інститутів українського шлюбно-сімейного права X-XIX ст. ст. монографія: Вінниця, ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. 253 с.
16. Полное собрание законов Российской империи. Собрание второе. В 55 томах. СПб.: Печатано в Типографии II Отделения Собственной Его Императорского Величества Канцелярии, 1831 – 1884. (далі: ПСЗ РИ). Собрание I. Т. XXXII, № 25114.
17. ПСЗ РИ. Собрание I. Т VI, № 3949. 643 с.
18. Шевченко Д. А. Становлення та трансформація правового регулювання шлюбно-сімейних відносин в Україні (XVIII – XX століття) : монографія. Харків : Юрайт, 2020. 336 с.

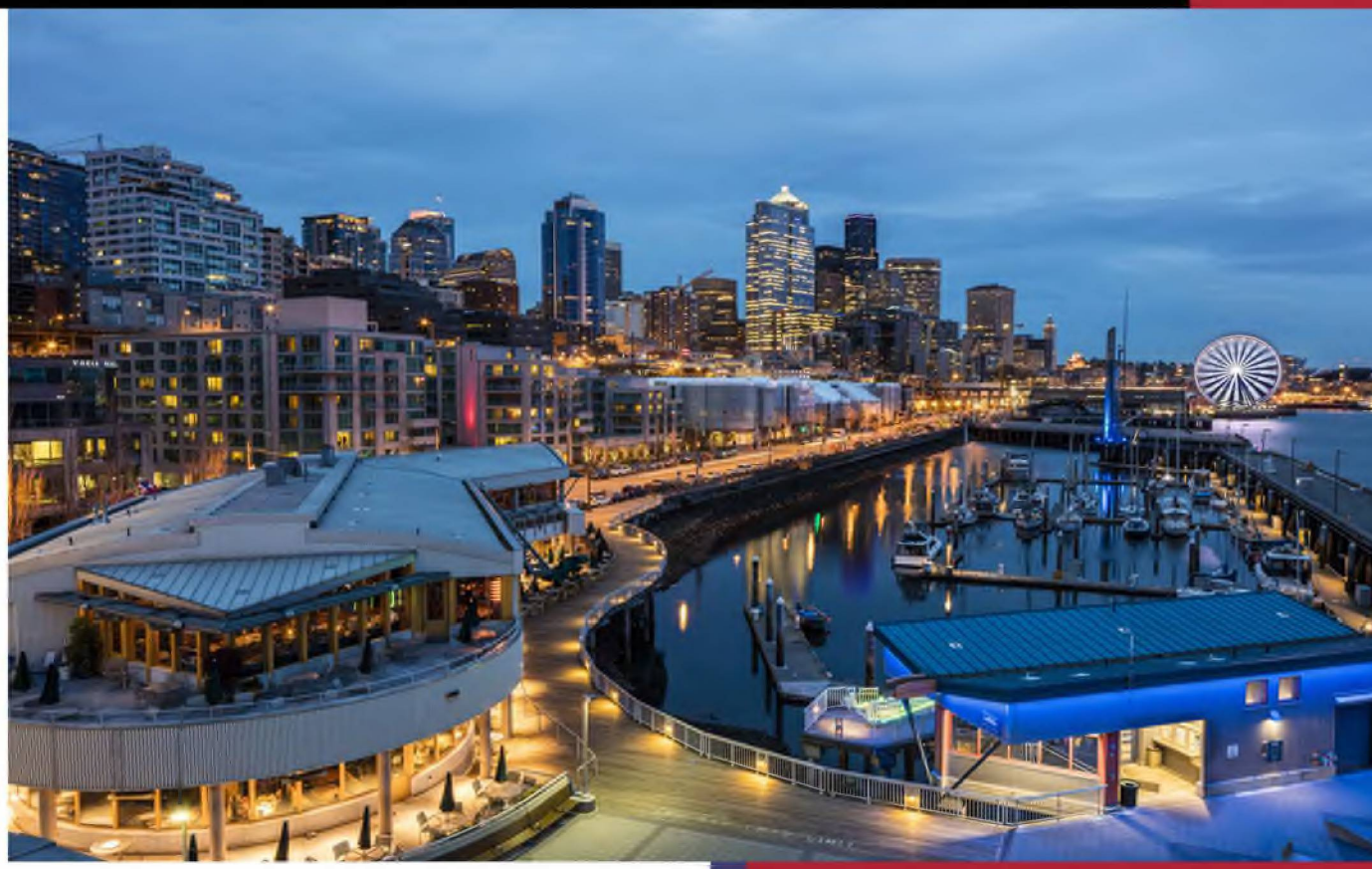
SCIENTIFIC COLLECTION
INTERCONF+

№ 95
January, 2022

THE ISSUE CONTAINS:

Proceedings of the 2nd International Scientific and Practical Conference

SCIENTIFIC GOALS AND PURPOSES IN XXI CENTURY

SEATTLE, USA

19-20.01.2022

ISSN 2709-4685

InterConf
Scientific Publishing Center

SCIENTIFIC COLLECTION «INTERCONF»

№ 95 | January, 2022

THE ISSUE CONTAINS:

Proceedings of the 2nd International Scientific and Practical Conference

SCIENTIFIC GOALS AND PURPOSES IN XXI CENTURY

SEATTLE, USA

19-20.01.2022

SEATTLE
2022

PHILOLOGY AND LINGUISTICS

Ussenova Y.	THE ROLE OF DEVELOPMENT OF SOCIOLINGUISTIC COMPETENCE IN FLT WITHIN ICT TECHNOLOGIES	360
Гамидова Л.И.	КОНЦЕПТОСФЕРА В ПЕРЕВОДЕ УСК (НА МАТЕРИАЛЕ РУССКОГО, АЗЕРБАЙДЖАНСКОГО И АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКОВ)	366
Поліщук А.С.	ВІРБАЛІЗАЦІЯ ПОЛІТИЧНОГО КОНЦЕПТУ *ОБМАН* В «ІСТОРІЇ» ГЕРОДОТА	377

LITERARY STUDIES

Nuriyeva N.M.	THE EVOLUTION OF THE CREATOR-PROPHET CONCEPT IN AMERICAN LITERATURE (BASED ON THE CREATIVITY OF W.IRVING AND G.KH.GIBRAN)	392
Бабай П.Н. Дашкевич М.Г.	НАРРАТИВИЗАЦИЯ ИСТОРИЧЕСКОЙ ТРАВМЫ И ПОЭТИКА АНАХРОНИЗМА В РУССКОЙ ЛИТЕРАТУРЕ XXI ВЕКА	399
Олексин Н.М. Лазірко Н.О. Іваночко Г.О. Манько Р.М.	ОБРАЗ СВЯТОГО ҐРААЛЯ КРІЗЬ ПРИЗМУ СТОЛІТЬ (НА МАТЕРІАЛАХ ТВОРІВ УКРАЇНСЬКИХ ТА ЗАРУБІЖНИХ ПИСЬМЕННИКІВ)	408
Прушковська І.В.	ШЕКСПІРІВСЬКИЙ ІНТЕРТЕКСТ У ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ ТУРЕЧЧИНИ	414

LAW AND INTERNATIONAL LAW

Аврамова О.Е.	ПРИНУДИТЕЛЬНОЕ ВЫСЕЛЕНИЕ ИЗ ЖИЛИЩА: АСПЕКТЫ НАЦИОНАЛЬНОГО И МЕЖДУНАРОДНОГО ПРАВА	422
Шевченко А.Є. Кудін С.В. Шевченко Д.А.	ОСОБЛИВОСТІ ДЖЕРЕЛЬНО-ПРАВОВОЇ БАЗИ УКЛАДАННЯ ТА РОЗІРВАННЯ ШЛЮБУ В УКРАЇНІ У XVIII – НА ПОЧАТКУ XX СТ.	430

GEOGRAPHY AND LOCAL HISTORY

Лозинський Р.М.	АНДРІЙ ФІЛІПЕЦЬКИЙ – ПРОФЕСОР ПОЕТИКИ І ГЕОГРАФІЇ ЛЬВІВСЬКОЇ АКАДЕМІЇ ЄЗУЇТІВ У 1753–1754 РР. (ПЕРША ЗГАДКА ПРО ВИКЛАДАЧА ГЕОГРАФІЇ У ЛЬВОВІ)	443
Царик Л.П. Новицька С.Р. Царик П.Л. Кузик І.Р.	РЕГІОНАЛЬНИЙ ЛАНДШАФТНИЙ ПАРК «КНЯЖИЙ ЛІС» В УМОВАХ РОЗБУДОВИ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД	462

ARTS, CULTURAL STUDIES AND ETHNOGRAPHY

Вітязь А.В. Дворова О.Ю.	ОСОБЛИВОСТІ СУБЕТНОСІВ КРИМСЬКОТАТАРСЬКОГО НАРОДУ (ДО 1944 РОКУ)	473
Дротенко В.І.	ФЕНОМЕН ВІЗУАЛЬНОСТІ З ПОГЛЯДУ КОНЦЕПТУ ЄДНОСТІ КОГНІТИВНОГО ТА ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ	478

HISTORY AND ARCHEOLOGY, ARCHIVAL STUDIES

Бандура А. Ю.	ІСТОРИЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОЦЕСУ НАВЕРНЕННЯ САВЛА В ХРИСТИЯНСТВО	485
Юрченко О.А.	ЕТИЧНІ ЗАСАДИ В ПРОФЕСІЇ ДОКУМЕНТОЗНАВЦЯ ТА ІНФОРМАЦІЙНОГО АНАЛІТИКА	491

PART III

BIOLOGY AND BIOTECHNOLOGY

Кущ Ю.І. Шейко В.І. Радько О.В. Руденко В.П.	ПАНДЕМІЯ COVID-19 ТА «СИНДРОМ СУХОГО ОКА»: ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК І СТАН ПРОБЛЕМИ	499